

Demokratins dimensioner, bildningens betydelse,
Folkbildningsförbundet 30 nov -1 dec 2006,
Lena Ag, politisk rådgivare åt EU kommissionär Margot Wallström.

Inledning

Det kan det vara intressant för er här på konferensen att veta att vi i kretsen kring Margot Wallström hämtat inspiration till en del av det vi föreslår när det gäller att demokratisera EU's kommunikation just från den nordiska folkbildningsmodellen. Ni kommer att känna igen många tankegångar i det jag nu ska beskriva.

Jag tänkte ta upp följande idag:

1. kort beröra de utmaningar som EU står inför
2. beskriva hur kommissionen och Margot Wallström ser på problemen med avståndet mellan Eus medborgare och EUs institutioner – som är en del av det som brukar kallas EUs demokratiska underskott
3. och om hur vi vill koppla ihop kommunikation med demokratifrågor

Utmaningarna för EU

Den europeiska unionen står inför stora ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar som jag bara i korthet skall nämna här – och ni känner till dem alla

Det handlar om:

- Globaliserinngen, jobb och tillväxt, handelsfrågor, om konkurrensen från Indien och Kina
- Om Klimatfrågorna om hotet från terrorism och gränsöverskridade brottslighet, människosmuggling och sexslavhandel –om behovet av säkerhet
- Det handlar om Utvecklingsfrågorna – om nödvändigheten i att stödja fattiga länder
- Om behovet av reformering av välfärdssystemen i Eu för att möta en åldrande befolkning, som hänger samman med frågorna om invandring.

Stora utmaningar som kräver handling från våra beslutsfattare– och som **visar på behovet av gemensamma lösningar eftersom det är gränsöverskridande problem** - inget land kan klarar dessa utmaningar ensam- det kan inte ens USA.

För att lyckas bättre på dessa fundamentala områden - jobb, ekonomi, miljö, energi – måste vi också ta itu med **EUs grundläggande demokrati- och kommunikationsproblem.**

Vad är då problemet?

- 7 av 10 medborgare vet lite eller ingenting om EU,
- i 2004 års europaparlamentsval röstade inte ens hälften av EUs medborgare,
- mer än hälften av européerna tror inte att deras röster betyder något,
- och mindre än hälften tycker att demokratin i Europa fungerar!

Så ser det alltså ut – människor vet helt enkelt för lite, om vad EU gör och hur EU fungerar, man har **ingen kunskap** –trots massiv information från EUs institutioner.

Alltså kunskapen och förståelsen saknas.

Men också detta med att människor känner att **de inte kan påverka** – att det är långt till Bryssel...

Och det blir dålig politik och dåliga beslut om inte förslag diskuteras, stöts och blöts med intressenter och allmänhet.

EX. EU och kommissionen gick i väggen m **tjänstedirektivet** när det lades fram i första omgången för några år sedan. För att kommissionen *inte* hade konsulterat och diskuterat med viktiga intressegrupper. Då fick man bakläxa – stora demonstrationer osv. Hela processen måste göras om – nu har en kompromiss nåtts, men det har tagit lång tid och försenat en nödvändig utveckling av Europas tjänstemarknad.

EX. Även utslaget av folkomröstningarna i Frankrike, Nederländerna om det konstitutionella fördraget kan ses i detta ljus. Nödvändiga förändringar och förbättringar av samarbetsformer och beslutsprocesser i ett utvidgat EU ligger nu på is, därför att människor i dessa båda grundarländer inte längre kände ett förtroende för hur EU samarbetet kommer att utvecklas

Konsekvenser: Det man inte kan eller vet något om, det man känner att man inte kan påverka, att man känner sig maktlös och till och med överkörd...det riskerar att undergräva förtroendet för samarbetet i Europa och därmed

själva fundamentet för detta samarbetet och är därmed ett demokratiskt problem.

Varför har det då blivit så här?

Jag tror att det finns 3 grundläggande anledningar:

- **Historiskt:** Monnet metoden, skapades som ett teknokratisk ovanifrån projekt – handlade inte om att förankra bland medborgarna, ett **elitprojekt** det fungerade ett tag efter kriget när fördelarna var uppnåbara och påtagliga - dels freden dels växande ekonomiskt välstånd. Idag mer komplicerat med globaliseringen och krav på medbestämmande och inflytande. Enkelt uttryckt: det har skett en maktöverföring till EUs institutioner som inte matchats med en demokratisk överföring. Vi satsar enorma summor på EU nivån på gemensam infrastruktur i form av järnvägar, vägar och broar – men den demokratiska infrastrukturen, broarna mellan människorna – är eftersatt.
- **Förtroendet för politiker** och institutioner har stadigt sjunkit det ser vi i alla medlemsländer – ett utslag av generellt politikerförakt i medlemsstaterna, EUs institutioner påverkas också naturligtvis, om det upplevs redan långt mellan Storuman och Stockholm, mellan Haparanda och Helsingfors vad gör det då inte mellan Storuman och Bryssel? Det kan synas självklart att det är så men är i längden problematiskt.

Men kanske allvarligast är att medlemsstaterna tar inte sitt ansvar för att förklara och ibland försvara det europeiska samarbetet – ”the blame

game” som vi kallar det i Bryssel. Alla regeringar i EU ängnar sig åt det idag . Dvs. Ministrar far till Bryssel och förhandlar- går förhandlingarna deras väg- då är det ”Vi vann” (mot de andra) tycker man däremot att kompromisserna som alltid görs inte riktigt gick så som man ville så säger man ”det är Bryssels fel” – fast man själv har suttit med vid bordet och fattat beslutet!!!! Och det är nog detta mer än något annat som är det stora problemet idag – Europas ledare, nationella politiker i parlamentet, på regional och lokal plan känner inget ansvar för att föra ut EU frågorna, att diskutera och denattera och sätta sig in i dem. Utan när det behövs så skyller man på EU.

Här har vi det stora problemet. Att medan ekonomin har blivit global så är demokratis institutioner och kultur fortfarande till största delen nationell. Den demokratiska debatten, dialogen diskussionen om samhället och politiken – den förs på en nationell offentlig arena.

Ofta talar vi om **det offentliga rummet** som är den plats där vi lär oss om politik och samhällsfrågor, där vi debatterar och för dialog.

Det finns 27 olika nationella offentliga rum eller arenor i EU.

27 nationella utbildningssystem

27 nationella politiska system m nationella partier

27 nationella media landskap och många fler regionala medier har nationellt fokus

* Vi behöver också en Europisk offentlig arena - ett offentligt rum, där debatt och dialog över gränserna kan komma tillstånd.

* En europeisk politisk kultur – europeiska partier

* Europeiska gränsöverskridande medier – Euronews, fortfarande bara på sju språk och till en elit

* Vi måste också ha fler mötesplatser forum –där människor kan mötas över geografiska och språkliga gränser – fysiska och virtuella

Alltså – detta är utmaningen – en europeisk offentlig arena. Men det tar självfallet tid.

Hur gör vi då?

Våra slutsatser: 2 fronter –professionalisera och demokratisera

Hur ser EU kommissionens roll ut i att vara med och skapa förutsättningar för att en europeisk offentlig arena ska bli verklighet? Hur ser byggstenarna ut? Ur kommissionens perspektiv.

Vi måste gå fram på **två fronter** – dels genom att professionalisera våra egna kommunikationsverktyg, detta gäller alltså främst kommissionen, sopa framför egen dörr

Människors bristande kundskap kan bero på flera saker.

det kan ju också bero på att den information som institutionerna fömedlar inte fyller de krav som medborgarna kan ställa på sådan information....

Men vi har tolka det kommunikationsuppdraget betydligt vidare än så: Den nya tyngdpunkt som vi föreslår är att kommunikationsinsatserna inte bara ska vara ett sätt att informera och pumpa ut ett budskap – de skall sättas i **demokratins tjänst**.

PROFESSIONALISERA KOMMUNIKATIONEN - ”Från Bryssel till Boden, från institutioner till människor/medborgare, från monolog till dialog”

Vi har lagt grunden för **ett förändrat synsätt genom en rad förslag** -i sann reformistisk anda har jag lagt *reformförslag, förändrat organisationen och tillsatt nya medarbetare* (ny GD, 50 tjänster till 11 pilotrepresentationer)

1. Handlingsplan med 50 åtgärder (Juli 2005) – vi har snart genomfört alla åtgärder (*professionalisera*)

Etablerat 3 principer för arbetet: **lyssna- sätta öron på EU, förklara bättre, anpassa budskapet lokalt**

- **professionalisera våra verktyg generellt,**
- **ny teknik** (du är först ut m bloggen och podcasting bland dina kollegor)
- förbättra Internet ”Europa”- världens största webbplats,

- göra **Representationerna** i varje MS bättre på att kommunicera är en **smärre revolution**,
- göra **Europa Direkt-”one-stop shop”** – dvs att samla ihop alla våra help lines till medborgare osv. under ett paraply , 400 info kontor regionalt/lokalt inom EU.
- Mycket handlar om samordning och planering internt där vi sakta men säkert bygger upp nätverk och rutiner och där vi har kommit en bit på väg tex. genom att integrera för första gången-kommunikationsprioriteringar i Kommissionens arbetsprogram för 2007..

DEMOKRATISERA KOMMUNIKATIONEN

Som jag sa förut så har EU uppfattas som ett elitprojekt. Det fungerar inte längre. Vår slutsats är att kommunikation på EU nivå absolut är en demokratifråga. Vi behöver ett ansvarsutkrävande och då behöver vi också en kommunikationspolitik – allt i EU är fördragsbaserat – och vi vill nu kämpa för att också kommunikationsområdet blir detta.

Vitboken (demokratisera)

Februari 2006

Ett nytt synsätt- **koppla kommunikation med demokrati** 5 områden:

1. Vi vill ge medborgarna redskap för ökat inflytande (ett aktivt medborgarskap)

- tillgång till informationsteknologi och inte bara få tillgång utan också vilka verktyg som man kan använda,
- kunna påverka din framtid så måste du ha möjligheten och kunskapen att kunna använda informationen
- förbättrad folkbildning (**samhällsutbildning**), Europeisk lärarhögskola eller nätverk, **digitalt sammanbundna bibliotek**, – föra medborgarna närmare varandra, **nya mötesplatser** digitala eller verkliga – lära från nuvarande program, förbättra och utöka – goda exempel tex. **Erasmus**
- **förbättra kontakterna med det civila samhället**
- **föra medborgarna närmare de offentliga institutionerna**, bättre samordning mellan EU:s institutioner, **miniminormer för samråd – konsultationer- om man inte känner till att Kommissionen konsuöterar skickar ut förslag på remiss hur skall man då kunna lämna synpunkter**

2. Vi vill öka användningen av moderna medier och ny teknik

EU:s institutioner måste få bättre kommunikationsverktyg och satsa mer **på att nå ut till regional och lokal media**. EU:s TV satellitservice ”Europe by Satellite” bör utvecklas och mycket mera tillhandahålla material för olika sorters mottagare. Tex. när vi skickar bilder från rådets möte om det palestinska valet skulle vi vilja att journalister samtidigt kan få information om hur de kan få tag i arkivbilder från olika EU-projekt i de palestinska områdena, EU finansierade valobservatörer och vilka andra

projekt som EU driver i området. Helt enkelt förbättra EU:s service till media.

3. Att bättre känna av opinionsströmningar

- utveckla vår förmåga att analysera de komplexa och mångfacetterade opinioner som finns i EU länderna – utveckla vår Eurobarometer
- nätverk av nationella experter (tex. sådana som Sören Holmberg) – utbyta goda erfarenheter och utveckla arbetsmetoder
- upprätta ett oberoende institut för opinionsanalyser

4. Vi vill skapa gemensamma principer för kommunikationen:

- **en europeisk stadga för** alla aktörer (gemensamt och frivilligt)- det finns ingen skyldighet att kommunicera om EU- varken på nationell eller Europeisk nivå, i sverige har man byggt upp mekanismer och system när du som medborgare behöver information- du har rättigheter men sådana finns ej på EU nivån
- **delaktighet** , information på sitt eget språk, tillgänglighet, utveckla färdigheter för att kunna komma åt och använda informationen
- **mångfald** – kommunikationspolitiken måste respektera hela åsiktsskalan
- **deltagande** – möjlighet till dialog med beslutsfattarna (viktig för EU annars känns det avlägset

5. Att göra jobbet tillsammans

Men den tyngsta nyckelfrågan är hur vi skall få ett partnerskap med de andra EU-institutionerna, med medlemsländerna och med det civila samhället.

Hur ska EUs regeringar samarbeta med varandra och med "Bryssel" när det gäller att informera och konsultera medborgarna? Ett mer strukturerat **samarbete** mellan t ex nationella myndigheter och kommissionen eller genom samarbete i nätverk t.ex. med Europa Direkt (I Sverige 22 kontor – mer än 400 i hela i Europa)

De **lokala och regionala** nivåerna jätteviktiga – (all politik är lokal - 60% av politiken på lokal nivå idag i Sverige har en EU dimension!). Många av de politiska beslut som påverkar EU-medborgarnas vardag fattas på EU nivå.

Det beror inte på att EU snor åt sig mera makt för maktens skull, utan på att världen blir alltmer gränslös. Ska en kommun vid Östersjön angripa problemen med den lokala vattenkvaliteten måste man ha ett gränsöverskridande perspektiv osv osv. Därför är Europapolitiken en angelägenhet för politiker, folkrörelser och medborgare – inte minst lokalt!

Vitboken ligger nu ute på remiss i sex månader. Detta är en övning i att lyssna och tanken är att den förslagslista som finns i vitboken ska kunna utökas med de förslag som vi får in under remisstiden. Med utgångspunkt i de svar som kommer in ska kommissionen presentera en handlingsplan.

**Låt mig också nämna att vi har utvecklat vårt samarbete m
NATIONELLA PARLAMENT**

Steg 1: Internet remiss: avslutad 30 september- nästan 600 förslag + 18 MS

EXEMPEL

Steg 2: Stakeholder (intressegrupper) conferences (vi håller på att genomföra detta):

Madrid 27 oktober – opinionsströmningar (ge en bild fr konfewnsen-viktgaste resultat?)

Bergamo 9-10 november – Redskap för ökat medborgarinflytande Civil Society Forum- EMPOWER

Helsinki 4-5 december- Eurovision- arbeta med media

Berlin 18-19 januari – Nya partnerskap för kommunikation om Europa

Bryssel februari 2007 – Definiera gemensamma principer

Steg 3: Slutligt förslag Mars 2007 – konkretiseras i olika handlingsplaner

Slutligen....

Det är nödvändigt med ett samspel mellan sakfrågorna och demokratifrågorna.

Besluten får bättre kvalité när människor får vara med och påverka!
Just i den här församlingen tror jag nog att detta med förankring och dialog om politiska frågor egentligen är en självklarhet.

Så måste arbeta vidare **på båda fronterna** – dels visa att EU har förmåga att finna nya sätt att lösa de här stora globala frågorna – och dels att finna nya vägar till dialog med medborgarna om dessa viktiga frågor.

Avslutning

Vaclav Havel skrev så här i en artikel:

”Det vi hoppas på är inte en ny demokrati i Europa. Antingen fungerar demokratin, eller också fungerar den inte. Det största hotet är vår oansvarighet, vår likgiltighet och resignation som medborgare. Om Europa ska förenas på demokratisk grund måste vi inse att demokratin inte är något vi fått gratis – den kräver engagemang från oss alla för att den ska fungera. Den har inte ramlat ner i våra knän, irreversibel och för alltid given.”

Med dessa ord vill jag inbjuda alla till diskussion och uppmana de nordiska folkbildningsförbunden att engagera sig i remissrundan kring Vitboken om kommunikation och demokrati. Det finns fortfarande tid. Formellt är den avslutad sista september.